

लैलबक आणी व्यवंती म्हण ते म्हाका आवडत गेले

इतिहास एवं शिक्षा

र वीन्द्रबाबांची पयली वयली वलख जाली ती तांच्या हिमालयांत पुस्तकांतल्यान. १९८८ वर्षाची खबर. हांव तेना सांखळे महायद्वाबालयात शिकतालो. मराठी वाचन परंपरेतल्यान भायर सरून निकोच कोंकणी पुस्तकां वाच्यापाक लागिल्लो. कोंकणी लेखकांची इतरी इतरी वलख जावंक लागिल्लो. हिमालयांत पुस्तकां म्हाका तेवेळार प्रभावीत केल्लो. केन्ना तरी मुख्यार हिमालयाचे भोवडेर वचापाक जाय असो विचार येणन गेल्लो. मुख्यार रवीन्द्रबाबांची सांगती, वेळे वयल्यो शुलो आनी उजवाडाचे सूरहीं पुस्तकां वाचली. सांगती तर हांवे परत परत वाचली. आनी तांतूल्या वितनांनी पुराय बुद्ध गेला.

गोंय विद्यार्थींत एम.ए. करता आसतना, श्री-भाशीक भारतांत भाशेचे समाजशास्त्र, भज गोविन्द, ब्रह्मांडातले तांडव, तुवऱ्याही हीं पुस्तकां हातांत पडली. ह्याच सुमाराक हांव 'जाग' नित्येनेमान वाच्यापाक लागिल्लो. शणे गोंयबाबावाचन वाचून काढिल्लोच. हाका लागून कोंकणी भाशीक चलवळीची दिका म्हज्या मनांत स्पृश्ट जायत वताली. शणे गोंयबाबावाचन आपल्या लिखाणांतल्यान कोंकणी मनीस, समाज, धूंय आनी संस्कृतायेच्या संदर्भात घेतिल्लो सोद आनी दुसरे वटेन रवीन्द्रबाबावाचन ह्याच सुत्राक धरून सौंप्या सुट्टुसुटीत उत्तरांनी मांडिल्ले कोंकणी भाशेचे समाजशास्त्र म्हजे तकली फिलल्ली नडणी हुमटीत गेले.

रवीन्द्रबाच हांव वाचीत गेलों तसो तो समजत गेलो. रवीन्द्रबाबांची लेखन शैलीच अशी जी वाच्यांच कडेन संवाद सादता. तांची लेखणी तुका प्रसन विचाराता, तुका वित्रूक लायता आनी मुख्यार प्रस्नाची जापूय दिता.

संमिधा (१९८८) ते कशाय मधुर (२०१०) ह्या काळांत उजवाडा आयिल्ल्या पुस्तकांनी आमचे सारक्या वाच्यांक रवीन्द्रबाबावाचन एके उंचायेर व्यरून दवरल्यात. नक्ळो आशिल्ल्यो साबार गजाली आमकां ते सांगत गेल्यात. इतिहास, समाजकारण, धर्मकारण, राजकारण, अर्थकारण, कांय व्यक्तींची आनी संवसारीक लेखकांची तोंड वलख कोंकणी वाच्यांक तांणी सोपे भारोंत करून दिल्या. लेखकांचे लेखन आवडपाक लागतकच मुख्यार तो लेखकूय आपशीच आवडुपाक लागता. रवीन्द्रबाबांच्या संदर्भात तरेच जाले, लेखक आनी व्यक्ती

म्हण म्हाका ते आवडत गेले.

रवीन्द्रबाबांचे भाशण 'कशाय मधुर'. खंयच तांकां आवाज चोऱन उल्यातले हांवे आयवूक नात. तावातावान उल्यातल्ये पळोवंक नात. तांचे उलोपव हें एका सुरांत. बरयातात तशेच ते उल्यातले. म्हाका दिसता, हेंच तांच्या जिविताचे खरे मर्म. हेंच तांचे व्यक्ती विशेश.

रवीन्द्रबाबांक परम्भूषण आनी ज्ञानपीठ हे भोवमान कित्याक मेळपाक पावले? सगळे तरेचे सन्मान तांचे कडेन चलत कित्याक आयले? हाची जाप म्हळ्यार तांचे व्यक्ती दर्शन. मनीस केदोय पराक्रमी आसू, तांगे कितरेंय व्हड काम केल्ले आसू, तांचे व्यक्तित्व समाजान मान्य करून ना जाल्यार तांच्या पदरांत निराशाच चढ पडता.

रवीन्द्रबाबावाचन जिवितांत मनीस आनी विचार जोडले. आपल्या तत्वां कडेन तडजोड करी नासतना जिवीत सारांचे यत्न केलो. कांय मार्गदर्शक तत्वां घालून दिली. तांचे आवरण्य उजू मार्गांन केले.

पुस्तकांतल्या रवीन्द्रबाबावाच हांव पयले फावट प्रत्यक्ष केन भेटलो? याद जायना. पूण फाटल्य वीस वर्साच्या काळांत हांव रवीन्द्रबाबांत्या घरा कडेन जेन जेना गेला. तेना आंतरीच समाजान घेवन घरा परतला. समाधान देव मंदिरात गेल्ल्याचे. तकलेरे वर्जे आसल्यार लेगीत रवीन्द्रबाबांक भेटटकच ते लहव जाताले. तांचे तें घर – पुस्तकांनी

भरिल्ले, सादे रावप ह्या गजालींची म्हाका सदांच आकर्षीत केला. एका लेखकाच्या घरांत तरेकवार विशयां वयली इतरीं पुस्तकां आसू येतात हाचो पयलेचे फावट दिशावो म्हाका तांच्या घरांपां वावल दवरतकच जालो. लेखका कडेन बन्या पुस्तकांचे संग्रह आसपाक जाय, लेखनाची अशी वेगांची कूड आसपाक जाय हें म्हाका रवीन्द्रबाबांच्या संपर्कात येतकच कलून आयले.

रवीन्द्रबाबां म्हळ्यांत वतकच सुरवातेक कांवेल्ले घरी जाताले. किंते उलोवाचें? किंतेय विचारल्यार किंते संगपाचें? हेंच म्हाका कळ नासले. 'किंते बरयालां' ह्या प्रस्नाची जाप कशीय दिव येताली पूण 'किंते वाचलां' म्हूळ विचारतकच सुरवातेक मळी धांदल जाताली. करण सुवावातेक न्हजे वाचन कोंकणी मराठी पुरातेय मर्मांदीत आसताले. 'हेर भारतीय भासांतरे साहित्य वाच. चॅकोव्ह, तोलतांवाच वाच. हे

पुस्तक ते पुस्तक वाच' अशें रवीन्द्रबाबा संगत वताले. जायते फावट तेच चड उल्लयताले आमी हांव फकत आशकतालो.

म्हादयचे चलवळीत आशिल्ल्यान तांगेर गेलां तेना म्हादय देणाराच्या संदर्भात हांव तांचे कडेन उल्लयां. 'म्हादयमाये' हे सुनापरान्तातले सदर वाचून तांणी म्हादयची आसेन खबर घेटल्या. 'सतरीतीले गावांरे जीवन तुज्जा कवांनी दिसता... समाजा कडली नाळ तोडू नाका. संद मेळव्या तेना भोवाचे सोई नाका. लेखकाक प्रवास खबू शहूचाचो...' हधो दोनून गजाली हांव पयली पसून करीत आयलां. पूण तांचे ते सांगणेन हांव चड 'सासू' जाला. लेखकान आपल्या आणभांवे परीष सदाच वाढोवपाक जाय. ताचो सिसतार करपाक जाय. अशें केल्याचे लेखक दीर्घकाळ मेरेन बरोवंक शकता.

दिंगंबर सिंगबाळ आमी हांव एक फावट रवीन्द्रबाबांक मेळपाक गेल्ले. दोन वरांचे दीर्घ चर्चेत काकासायब कालेलंक, भीर्ग नेमाळें, गोमन्तभारती नेमाळें, गोंग्य मुक्ततायेची चलवळ, राम मोहर लोहिया, कोंकणी भाषीक चलवळ अश्या साबार विशयांवरे आमी चवी केल्ली. ही चवी तेना सिंगबाळान व्हिडियो रेकॉर्डींग करून घेतिल्ली.

लम जातकच घरकानी सयत हांव रवीन्द्रबाबांक मेळपाक गेल्लून. तांणी अविनाची आस्थेन विचारपूस केली. 'प्रकाश भरयता तेच वाचू नाका... तुंय कोंकणीतल्यान बरय...' अशें ताका सांगले. मुखार अशेच घडले. अर्चना सुनापरान्तां बरोवपाक लागले. मागीर आमी शाल्मलीक घेव तांगेर गेली. 'हाचे दोळे चेटिकिंग भरेन,' शाल्मलीचे काळेच दोळे पल्लोवन तांणी अपुबंधयेन म्हणिल्ले. आमी केनाय तांगेर गेल्याच तेना तांणी शाल्मलीक विचारलां आनी ताच्या दोळ्यांचीय याद करून दिल्या.

तोबू आमी गोदूबाय गेले उपरांत रवीन्द्रबाबा भितल्ल्यान हालिल्ले दिशी पडले. मनांत खंत आमी आंगांत अशकतपण जाणवतालीं. दोनून्य घडणुका वेळार आमी तांची म्हयन्या उपरांत मेळपाक गेल्यांत. आतां ते केना केना मर्दीच बेरे ना जाताले. माधवीबाय कडल्यान तांची सगळी खबर कळटाली. ते बेरे नात म्हण कळटकच आपले घरचोच मनीस दुर्घेत आसा अशें दिसून मन दुःखी जाताऱ्ये.

अविनाचे पुस्तक लोकार्पण जावचे पयर्ती रवीन्द्रबाबांक प्रत मेट

दिवपाक जाय असो विचार मनांत आयलो. पूण ते जमले ता. प्रकाशना ठरांत आमी दोमाय तांगेर गेल्ली. 'शाल्मलीक वित्याक हांव का?' पुस्तक हातांत घेत तांणी विचारिल्ले. म्हजे कडेन जाप नाशिल्ली. मागीर आयवेदीक वाखदांच्यो गजाली जास्त्याची.

निमो कडेन रवीन्द्रबाबा अपोलो हॉस्पिटलांत आशिल्ले तेना आमी तांचे खबरीक गेल्ली. सांजवेळ आशिल्ली. भितर तांचे म्हयांत ज्योती आशिल्लें. भायर कृपाली मेळ्यां. रवीन्द्रबाबा म्हयांत पावतकच कृपालीन हांव खबरेक आयलां म्हण सांगले. तांणी दोळे उकते केले आनी आमी तांची खबर घेवचे पयली 'तुमी कर्शी आसात?' म्हण आमकांच विचारापाक लागले. 'तांकं बसपाक दी' अशें सांगून 'शाल्मलीक कित्याक हांवांक ना? म्हाका भुर्गी खूब आवडताट' म्हणिंक लागले. 'दुसरे फावटी घेवन येता.' म्हणालें आनी तांचे हात हातांत घेवन हांव पोशेत रावलो. अर्द बराचे भैरीत हांव तांचो हात पोशेतालो. 'हे पावसाळे दीस थंडेचे आसतात. जाणटाचांक हे दीस वायट... ते सरतकच रवीन्द्रबाबा बेरे जातले' अशें हांव माधवीबायक म्हणिटालो. रवीन्द्रबाबा बेरे जावन घरा येतले अशें म्हजे मन संगताले. घरा येतकच हांव शाल्मलीक तांचे म्हयांत व्हरतलो अशें हांवे मनांतल्या मनांत थारायरल्ले. पूण तशें घडलें ना. रवीन्द्रबाबाक दिल्ले उतर हांव प्राळूक पावलो ना. ती खंत आयजूय म्हज्या मनांत आसा.

रवीन्द्रबाबांच्यो यादी खूब आसात. तांची सांगणी म्हज्या मना काळजात आसा. म्हजे 'वाचन्त' कथेची याद तांणी हॉस्पिटलांत काडिल्ली. 'वर्संत', 'आनी ते पोट घेवन गेले', 'काजरफळ' ह्यो तांका म्हज्यो आवडिल्ल्यो कथा. एक दीस घरा गेल्ले कडेन तांणी म्हाका कमलेश्वराचे समग्र कहानियां हें पुस्तक वाच म्हण सांगून दिल्ले. वाचून हांव तें परतें करपाक गेल्लो. 'तुकां दिलां तें. कोंकणीतलो बेरे कथाकार जा.' पुस्तक म्हजे कडेन परतें दीत तांणी म्हाका आशिवाद दिल्लो.

रवीन्द्रबाबांची याद म्हण म्हजे कडेन दोन वस्तु आसात. एक कमलेश्वराचे ६९६ पानी पुस्तक आनी म्हाका भेट दिल्लो एक घवो सदरो.